

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Młodzieżowe Uniwersytety Matematyczne

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Program zajęć rozszerzających z matematyki

w ramach projektu

„Młodzieżowe Uniwersytety Matematyczne”

na okres od 01.12.2010r. do 30.06.2013r

w Zespole Szkół Budowlanych w Chełmie

Projekt realizowany przez Uniwersytet Rzeszowski w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim oraz Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Chełmie

Centralne Biuro Projektu, Uniwersytet Rzeszowski ul. Rejtana 16a, 35-959 Rzeszów tel. 17 8721304, faks 17 8721281

I. WSTĘP

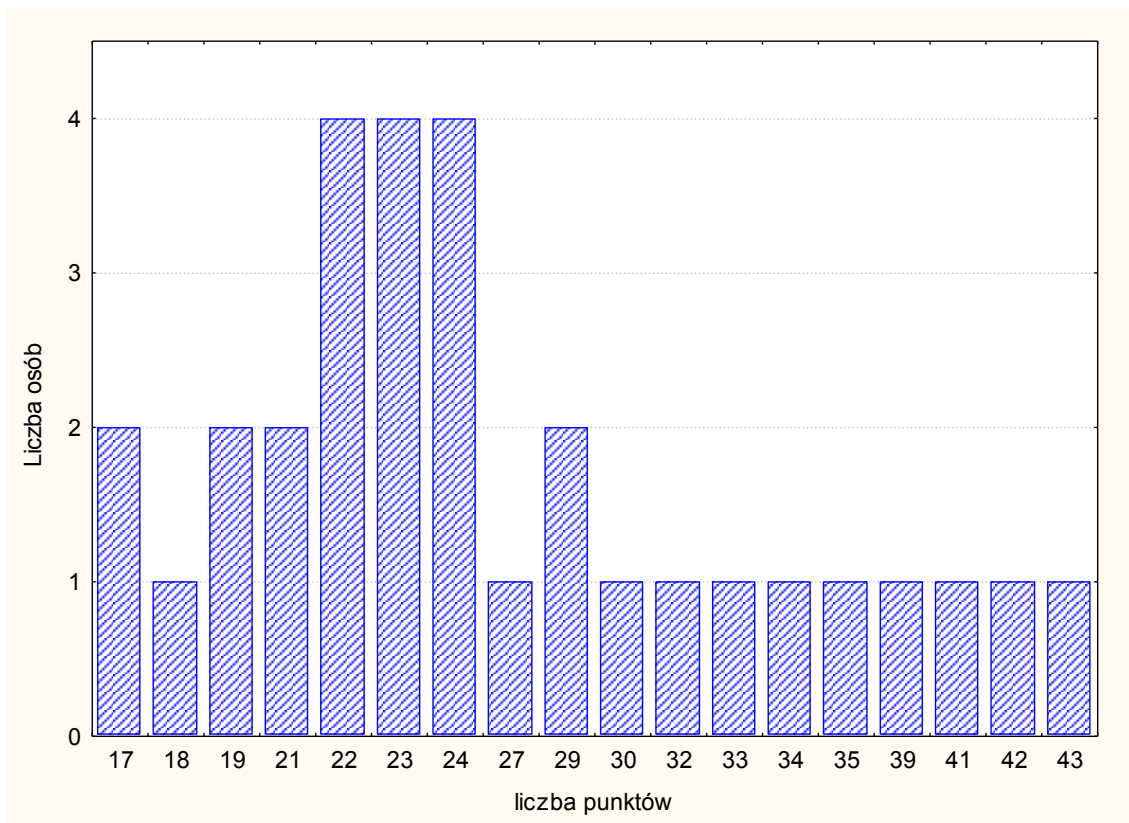
Statystyczny uczeń klasy trzeciej gimnazjum z województwa lubelskiego rozwiązujący arkusz standardowy uzyskał na egzaminie gimnazjalnym w części matematyczno-przyrodniczej 23,85 punktu, co stanowi 47,70% punktów możliwych do uzyskania. Środkowy uczeń rozkładu uporządkowanego rosnąco uzyskał 23 punkty (mediana). Najczęstszy wynik (modalna) to 19 punktów. Najniższy wynik na egzaminie to 1 punkt, a najwyższy to 50 punktów.

W rekrutacji do zajęć rozszerzających w ramach projektu „Młodzieżowe Uniwersytety Matematyczne” w Zespole Szkół Budowlanych w Chełmie wzięło udział 31 osób. Uczniowie ci uzyskali na egzaminie gimnazjalnym w części matematyczno-przyrodniczej średnio 26,52 punktów, co stanowi 53,04% punktów możliwych do uzyskania. Jest to wynik nieznacznie wyższy od wyniku województwa lubelskiego. Środkowy uczeń rozkładu uporządkowanego rosnąco uzyskał 24 punkty (mediana). Najniższy wynik na egzaminie to 17 punktów, a najwyższy to 43 punktów.

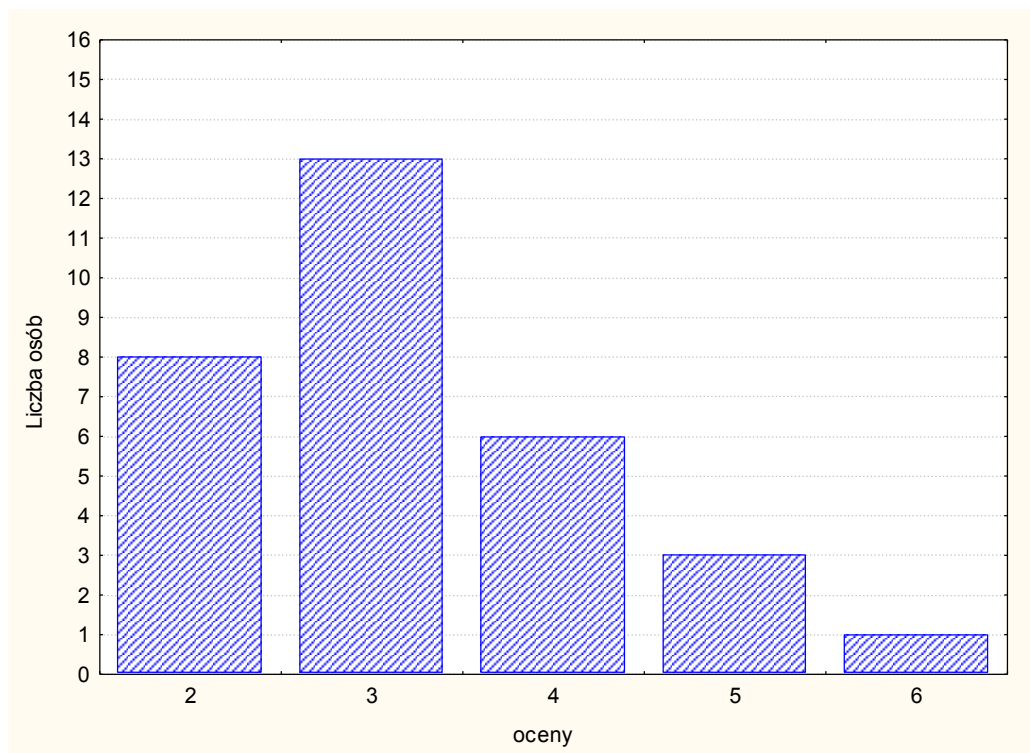
Tabela 1. Podstawowe miary statystyczne dotyczące części matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego.

Podstawowe miary statystyczne	Województwo lubelskie		Zespół Szkół Budowlanych w Chełmie	
	punkty	procent	punkty	procent
Średni wynik	23,85	47,70	26,52	53,04
Mediana	23	46	24	48
Wynik najniższy	1	2	17	34
Wynik najwyższy	50	100	43	86
Odchylenie standardowe	9,59	19,19	7,50	15,00

Rysunek 1 przedstawia liczbę uczniów Zespołu Szkół Budowlanych w Chełmie, którzy uzyskali na egzaminie gimnazjalnym w części matematyczno-przyrodniczej określoną liczbę punktów, od 17 do 43.

Rysunek 1. Rozkład wyników gimnazjalistów Zespołu Szkół Budowlanych w Chełmie rozwiązujących arkusz GM-1-102.

Rysunek 2. Rozkład ocen końcowych z gimnazjum uczniów Zespołu Szkół Budowlanych w Chełmie.

Analiza wyników egzaminu gimnazjalnego uczestników zajęć i wynikające stąd założenia wstępne, obowiązkowa matura z matematyki oraz chęć uczniów do rozwijania zainteresowań matematycznych były głównym czynnikiem odpowiadającym za stworzenie tego programu. Realizacja tego programu:

❖ umożliwia zdobycie wiadomości i umiejętności zapisanych w podstawie programowej i wykraczające poza nią

❖ daje matematyczne podstawy do uczenia się przedmiotów przyrodniczych jak i zawodowych przede wszystkim fizyki, chemii, przedmiotów związanych z budownictwem, geodezją czy też architekturą krajobrazu

❖ daje możliwość poznania niektórych elementów matematyki wyższej

Program zajęć opiera się na standardach wymagań egzaminacyjnych zamieszczonych w informatorze Centralnej Komisji Egzaminacyjnej o egzaminie maturalnym od 2010 roku i przewiduje kształcenie umiejętności w zakresie:

1. wykorzystania i tworzenia informacji (używanie języka matematycznego do opisu rozumowania i uzyskanych wyników);
2. wykorzystania i interpretowania reprezentacji (prawidłowe rozumienie i interpretacja pojęć matematycznych oraz posługiwanie się obiektami matematycznymi);
3. modelowania matematycznego (budowanie modelu matematycznego danej sytuacji, uwzględniającego ograniczenia i zastrzeżenia);
4. użycia i tworzenia strategii (tworzenie strategii rozwiązania problemu);
5. rozumowania i argumentacji (tworzenie łańcucha argumentów i uzasadnianie jego poprawności).

II. CELE EDUKACYJNE

1. Cele ogólne:

Zajęcia rozszerzające z matematyki mają za zadanie rozwinięcie zainteresowań matematycznych

Opracowany program zajęć rozszerzających ma na celu:

- rozwijanie umiejętności czytania tekstu ze zrozumieniem,
- rozwijanie umiejętności zdobywania, porządkowania, analizowania i przetwarzania informacji,
- opanowanie umiejętności potrzebnych do oceny ilościowej i opisu zjawisk z różnych dziedzin życia,
- wykształcenie umiejętności budowania modeli matematycznych w odniesieniu do różnych sytuacji życiowych i stosowaniu metod matematycznych w rozwiązywaniu problemów praktycznych,
- rozwinięcie wyobraźni przestrzennej,
- nabycie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy matematycznej,
- rozwijanie zdolności i zainteresowań matematycznych,
- rozwijanie pamięci,
- rozwijanie logicznego myślenia,
- wykształcenie umiejętności operowania obiektami abstrakcyjnymi,
- precyzyjne formułowanie wypowiedzi,
- pobudzenie aktywności umysłowej uczniów,
- nabycie umiejętności poprawnego analizowania, wnioskowania i uzasadniania.

2. Cele szczegółowe:

Lp.	Zakres tematyczny	Cele szczegółowe	
		Uczeń:	Uczeń potrafi:
1.	Elementy logiki matematycznej	<ul style="list-style-type: none"> – pozna zdania proste i złożone; – pozna spójniki logiczne; – pozna, co to jest definicja i czym różni się od twierdzenia; – dowie się, co to jest twierdzenie odwrotne; – pozna podstawowe prawa logiki, takie jak negacja alternatywy i negacja koniunkcji; – pozna kwantyfikator ogólny i szczegółowy oraz nauczy się zaprzeczać zdania z kwantyfikatorem. – zapozna się z budową twierdzenia [i zdobędzie umiejętność dowodzenia twierdzeń (dowód wprost i dowód nie wprost)]. – pozna takie pojęcia, jak: zbiór pusty, zbiór skończony (nieskończony), element zbioru, równość zbiorów, zbiory rozłączne, dopełnienie zbioru; – zapozna się z symboliką matematyczną dotyczącą zbiorów; – pozna pojęcie sumy, różnicy, iloczynu i dopełnienia zbiorów; – przypomni sobie wiadomości dotyczące liczb naturalnych, całkowitych, wymiernych niewymiernych; – pozna relacje jakie zachodzą między podzbiorami zbioru liczb rzeczywistych; – przypomni sobie, czym jest oś liczbowa; 	<ul style="list-style-type: none"> – odróżnić zdanie logiczne od innej wypowiedzi i ocenić jego wartość logiczną; – posługiwać się spójnikami logicznymi i rozumie, że potoczne rozumienie spójników „i” oraz „lub” może być inne niż znaczenie spójników logicznych – zaprzeczać zdanie; – budować zdania złożone i oceniać ich wartość logiczną; – odróżnić definicję od twierdzenia; – mając dane twierdzenie w postaci implikacji zbudować twierdzenie odwrotne do danego twierdzenia; – stosować poznane prawa logiczne; – wypisać elementy zbioru – wskazać elementy należące i nienależące do zbioru – podać podzbiory danego zbioru – wyznaczać część wspólną, sumę i różnicę zbiorów oraz dopełnienie zbioru; – wykorzystywać język matematyki w komunikowaniu się. – odróżnić definicję od twierdzenia; – [przeprowadzić prosty dowód nie wprost];
2	Liczby rzeczywiste	<ul style="list-style-type: none"> – pozna i zrozumie zasadę indukcji matematycznej – nauczy się dowodzić twierdzenia za pomocą indukcji matematycznej – przypomni sobie pojęcie liczb pierwszych i złożonych; – przypomni sobie, jak wykonuje się działania na ułamkach; – przypomni sobie prawa działań w zbiorze liczb rzeczywistych; – pozna pojęcie przedziału (ograniczonego, nieograniczonego, otwartego, domkniętego, jednostronnie otwartego); 	<ul style="list-style-type: none"> – stosować zasadę indukcji przy dowodzeniu twierdzeń dotyczących liczb naturalnych – sprawnie wykonywać działania na potęgach o wykładniku rzeczywistym – sprawnie wykonywać działania na pierwiastkach; – sprawnie posługiwać się wzorami skróconego mnożenia – usuwać niewymierność z mianownika lub licznika ułamka; – wykonywać działania na potęgach o wykładniku rzeczywistym (wymiernym i niewymiernym);

		<ul style="list-style-type: none"> - przypomni sobie prawa działań na pierwiastkach arytmetycznych; - pozna pojęcie pierwiastka stopnia nieparzystego z liczby ujemnej; - pozna wzory skróconego mnożenia - pozna prawa działań na potęgach o wykładniku rzeczywistym; - nauczy się wykonywać działania na przedziałach (znajdować sumę, iloczyn, różnicę przedziałów, dopełnienie przedziału); - przypomni sobie własności równości i nierówności w zbiorze $\mathbf{R}$; - przypomni sobie pojęcie procentu i nauczy się sprawnie operować procentami; - pozna pojęcie punktu procentowego; - pozna pojęcie wartości bezwzględnej; - pozna pojęcie błędu bezwzględnego i względnego; nauczy się szacować wyrażenia liczbowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - stosować pojęcie procentu w obliczeniach; - odczytywać dane z tabel i diagramów; - wykorzystywać tabele i diagramy do przedstawiania danych; - posługiwać się pojęciem punktu procentowego; - obliczyć wartość bezwzględną danej liczby; - zastosować interpretację geometryczną wartości bezwzględnej; - zaznaczyć na osi liczbowej zbiory opisane za pomocą równań i nierówności typu $x - a = b$, $x - a \geq b$ - zapisać nierówność (równanie) z wartością bezwzględną, znając zbiór rozwiązań tej nierówności (tego równania); - znaleźć przybliżenie liczby zadaną dokładnością; - stosować reguły zaokrąglania liczb; - stosować pojęcie błędu bezwzględnego i błędu względnego przybliżenia; oszacować wartość wyrażenia liczbowego.
3	Funkcje	<ul style="list-style-type: none"> - przypomni sobie pojęcie funkcji; - pozna różne sposoby opisywania funkcji (graf, wzór, tabela, wykres, opis słowny); - przypomni sobie takie pojęcia jak: dziedzina, zbiór wartości, miejsce zerowe funkcji liczbowej; - pozna pojęcie monotoniczności, różnowartościowości, parzystości i nieparzystości funkcji; - pozna wykresy niektórych funkcji - pozna pojęcie najmniejszej i największej wartości funkcji. - pozna pojęcie wektora; - zdobędzie umiejętność obliczania współrzędnych wektora na płaszczyźnie; - nauczy się dodawać odejmować wektory oraz mnożyć wektor przez liczbę (syntetycznie i analitycznie); - pozna pojęcie wektorów równych i przeciwnych; nauczy się obliczać długość wektora. - nauczy się odczytywać własności funkcji na podstawie jej wykresu; - nauczy się opisywać, interpretować i przetwarzać informacje wyrażone w postaci wzoru lub wykresu funkcji; - nauczy się przesuwając równolegle wykres funkcji wzdłuż osi OX; - nauczy się przesuwając równolegle 	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnić przyporządkowanie, które jest funkcją, od przyporządkowania, które funkcją nie jest; - opisywać funkcje na różne sposoby (grafem, wzorem, tabelką, wykresem, opisem słownym); - wskazać wykres funkcji liczbowej; - wyznaczyć dziedzinę funkcji liczbowej; - określić zbiór wartości funkcji (proste przykłady); - obliczyć miejsca zerowe funkcji; - określić na podstawie wykresu funkcji: dziedzinę, zbiór wartości, miejsca zerowe, wartość największą i najmniejszą funkcji, maksymalne przedziały, w których funkcja rośnie (maleje, jest stała) oraz zbiory, w których funkcja przyjmuje wartości dodatnie (ujemne); - obliczyć współrzędne wektora i jego długość - dodać i odjąć wektory, pomnożyć wektor przez liczbę - sporządzić wykres funkcji spełniającej podane warunki; - podać opis matematyczny zależności dwóch zmiennych w postaci funkcji; - odczytywać i interpretować informacje na podstawie wykresów funkcji, - na podstawie wykresu funkcji $y = f(x)$ naszkicować wykres funkcji $y = f(x + a)$

		<p>wykres funkcji wzdłuż osi OY;</p> <ul style="list-style-type: none"> – nauczy się przekształcać wykres funkcji przez symetrię względem osi OX; – nauczy się przekształcać wykres funkcji przez symetrię względem osi OY; 	<ul style="list-style-type: none"> – - na podstawie wykresu funkcji $y = f(x)$ naszkicować wykres funkcji $y = f(x) + b$ – - na podstawie wykresu funkcji $y = f(x)$ naszkicować wykres funkcji $y = f(x + a) + b$
4	Funkcja liniowa	<ul style="list-style-type: none"> – przypomni sobie pojęcie funkcji liniowej; – pozna znaczenie współczynników we wzorze funkcji liniowej; – przypomni sobie własności funkcji liniowej; – pozna równanie prostej w postaci ogólnej – nauczy się znajdować równania funkcji liniowych, których wykresy są równoległe lub prostopadłe do danej funkcji liniowej; – nauczy się stosować funkcję liniową do opisu zjawisk z życia codziennego; – przypomni sobie, jak się rozwiązuje równania i nierówności liniowe; – przypomni sobie metody rozwiązywania układów równań pierwszego stopnia z dwiema niewiadomymi; 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządzić wykres funkcji liniowej i odczytać własności funkcji na podstawie jej wykresu; – znaleźć wzór funkcji liniowej o zadanych własnościach; – wykorzystać interpretację współczynników występujących we wzorze funkcji liniowej w rozwiązywaniu zadań; – wyznaczyć wzór funkcji liniowej, której wykres jest równoległy (prostopadły) do danej funkcji liniowej; – stosować pojęcie funkcji liniowej do opisywania zjawisk z życia codziennego; – rozwiązywać równania oraz nierówności liniowe z jedną niewiadomą oraz interpretować je graficznie; – rozwiązywać zadania tekstowe prowadzące do równań i nierówności liniowych z jedną niewiadomą; – stosować poznane metody rozwiązywania układów równań liniowych z dwiema niewiadomymi; – graficznie przedstawiać nierówności liniowe z dwiema niewiadomymi oraz opisywać podane zbiory za pomocą układów równań i nierówności z dwiema niewiadomymi.
5	Funkcja kwadratowa	<ul style="list-style-type: none"> – pozna definicję trójkianu kwadratowego i jego własności; – nauczy się przedstawiać trójkian kwadratowy w postaci ogólnej, kanonicznej i iloczynowej; – nauczy się szkicować wykresy funkcji kwadratowych; – nauczy się przekształcać wykresy funkcji kwadratowych; – pozna metodę rozwiązywania równań kwadratowych; – pozna metodę rozwiązywania nierówności kwadratowych; – nauczy się znajdować największą oraz najmniejszą wartość funkcji kwadratowej w przedziale domkniętym; – nauczy się wykorzystywać własności funkcji kwadratowej do 	<ul style="list-style-type: none"> – odróżnić wzór funkcji kwadratowej od wzorów innych funkcji; – sporządzić wykres funkcji kwadratowej i zbadać jej własności na podstawie wykresu; – wyznaczać współrzędne wierzchołka paraboli i postać kanoniczną funkcji kwadratowej; – przekształcać wykresy funkcji kwadratowych; – wyznaczyć wzór ogólny funkcji kwadratowej o zadanych własnościach lub na podstawie jej wykresu; – wyznaczyć miejsca zerowe funkcji kwadratowej i postać iloczynową funkcji kwadratowej; – sprawnie zamieniać jedną postać funkcji kwadratowej na inną (postać kanoniczna, iloczynowa, ogólna);

		<ul style="list-style-type: none"> - rozwiązywania zadań (w tym również umieszczonych w kontekście praktycznym). - pozna wzory Viete'a i ich zastosowania - będzie doskonalił umiejętność rozwiązywania równań kwadratowych z parametrem i z wartością bezwzględną 	<ul style="list-style-type: none"> - sprawnie rozwiązywać równania i nierówności kwadratowe oraz interpretować je graficznie, zapisywać rozwiązania odpowiednich nierówności w postaci sumy przedziałów; - rozwiązywać zadania tekstowe prowadzące do równań i nierówności kwadratowych; - wyznaczyć wartość najmniejszą i wartość największą funkcji kwadratowej w przedziale domkniętym; - rozwiązywać zadania (w tym również umieszczone w kontekście praktycznym), prowadzące do badania funkcji kwadratowej (zadania optymalizacyjne); - rozwiązywać układy równań prowadzące do równań kwadratowych; - przeanalizować zjawiska z życia codziennego, opisane wzorem lub wykresem funkcji kwadratowej;
6	Wielomiany	<ul style="list-style-type: none"> - pozna definicję wielomianu stopnia n ($n \geq 1$) jednej zmiennej; pozna twierdzenie o równości wielomianów i nauczy się je stosować; - nauczy się dodawać, odejmować, mnożyć i dzielić wielomiany; - nauczy się dzielić wielomiany za pomocą schematu Hornera - pozna pojęcie pierwiastka (w tym pierwiastka wielokrotnego) wielomianu; - pozna metody rozkładania wielomianów na czynniki (wyłączanie czynnika poza nawias, stosowanie wzorów skróconego mnożenia, grupowanie wyrazów); - nauczy się sporządzać szkic wykresu wielomianu - nauczy się rozwiązywać równania i nierówności wielomianowe; - nauczy się rozwiązywać zadania tekstowe prowadzące do równań wielomianowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnić wielomian od innej funkcji opisanej wzorem; - dodać, odjąć, pomnożyć i podzielić wielomiany; - rozłożyć wielomian na czynniki, stosując wzory skróconego mnożenia, grupowanie wyrazów, wyłączanie wspólnego czynnika poza nawias; - rozwiązać równania wielomianowe metodą rozkładu na czynniki; - rozwiązywać nierówności wielomianowe w tym z wartością bezwzględną - rozwiązywać zadania dotyczące własności wielomianów - rozwiązywać zadania tekstowe prowadzące do równań wielomianowych;
7	Funkcje wymierne	<ul style="list-style-type: none"> - pozna definicję funkcji wymiernej; - - nauczy się obliczać wartość liczbową wyrażenia wymiernego dla danej wartości zmiennej; - - nauczy się skracać i rozszerzać wyrażenia wymierne; - - nauczy się dodawać, odejmować, mnożyć i dzielić wyrażenia wymierne; - - nauczy się wyznaczać dziedzinę funkcji wymiernej; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyznaczać dziedzinę prostego wyrażenia wymiernego z jedną zmienną, w którym w mianowniku występują tylko wyrażenia dające się sprowadzić do iloczynu wielomianów liniowych lub kwadratowych za pomocą grupowania wyrazów, stosowania wzorów skróconego mnożenia, wyłączania wspólnego czynnika poza nawias;

		<ul style="list-style-type: none"> – nauczy się szkicować wykres proporcjonalności odwrotnej i określać własności tej funkcji; – nauczy się rozwiązywać zadania umieszczone w kontekście praktycznym, – związane z proporcjonalnością odwrotną; – nauczy się rysować wykresy funkcji homograficznych; – nauczy się opisywać własności funkcji homograficznej na podstawie jej wykresu; – nauczy się rozwiązywać proste równania wymierne; – nauczy się rozwiązywać proste nierówności wymierne 	<ul style="list-style-type: none"> – obliczać wartość liczbową wyrażenia wymiernego dla danej wartości zmiennej; – skracać i rozszerzać wyrażenia wymierne; – dodawać, odejmować, mnożyć i dzielić wyrażenia wymierne; – szkicować wykres proporcjonalności odwrotnej i określać własności tej funkcji; – rozwiązywać zadania z proporcjonalnością odwrotną; – rysować wykresy i określać własności funkcji homograficznych; – rozwiązywać zadania dotyczące funkcji homograficznych; – rozwiązywać proste równania wymierne; – rozwiązywać proste nierówności wymierne – rozwiązywać zadania (również umieszczone w kontekście praktycznym), prowadzące do prostych równań wymiernych.
8.	Funkcje trygonometryczne	<ul style="list-style-type: none"> – pozna określenie funkcji trygonometrycznych w trójkącie prostokątnym; – nauczy się obliczać wartości funkcji trygonometrycznych dla kątów 30°, 45°, 60°; – pozna podstawowe związki między funkcjami trygonometrycznymi tego samego kąta. pozna pojęcie miary łukowej kąta – pozna wykresy funkcji trygonometrycznych – nauczy się udowadniać proste tożsamości trygonometryczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyznaczyć funkcje trygonometryczne kąta ostrego w trójkącie prostokątnym; – rozwiązać równania typu $\sin x = a$, $\cos x = a$, $\operatorname{tg} x = a$, $\operatorname{ctg} x = a$, gdzie $0^\circ < x < 90^\circ$, korzystając z kalkulatora, tablic lub posługując się wartościami funkcji trygonometrycznych dla wybranych kątów; – stosować podstawowe związki między funkcjami trygonometrycznymi tego samego kąta ostrego w rozwiązywaniu zadań; – naszkicować wykres funkcji trygonometrycznej – udowodnić tożsamość trygonometryczną – zamienić miarę łukową kąta na miarę stopniową i na odwrot – znając wartości jednej funkcji potrafi wyznaczyć wartości pozostałych funkcji trygonometrycznych tego samego kąta ostrego.
9	Ciągi	<ul style="list-style-type: none"> – pozna definicję ciągu; – pozna sposoby opisywania ciągów (wzór ogólny, wykres); – pozna definicję ciągu monotonicznego i nauczy się badać monotoniczność ciągu; – pozna definicję ciągu arytmetycznego; – pozna własności ciągu arytmetycznego; 	<ul style="list-style-type: none"> – określać ciąg wzorem ogólnym; – wyznaczać wyrazy ciągu określonego wzorem ogólnym; – narysować wykres ciągu i podać własności tego ciągu na podstawie wykresu; – zbadać monotoniczność ciągu; – zbadać, czy dany ciąg jest ciągiem arytmetycznym;

		<ul style="list-style-type: none"> - nauczy się stosować w zadaniach poznane wzory dotyczące ciągu arytmetycznego (n-ty wyraz ciągu, suma n początkowych wyrazów tego ciągu, średnia arytmetyczna); - pozna definicję ciągu geometrycznego; - pozna własności ciągu geometrycznego; - nauczy się stosować w zadaniach poznane wzory dotyczące ciągu geometrycznego (n-ty wyraz ciągu, suma n początkowych wyrazów ciągu, średnia geometryczna); - pozna definicję granicy ciągu - nauczy się dowodzić że dana liczba jest granicą ciągu - pozna pojęcie procentu prostego i składanego; - nauczy się rozwiązywać zadania dotyczące lokat i kredytów. - pozna pojęcie szeregu geometrycznego - nauczy się wyznaczać sumę szeregu geometrycznego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyznaczyć ciąg arytmetyczny na podstawie wskazanych danych; - wyznaczyć sumę n początkowych wyrazów ciągu arytmetycznego; - rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem własności ciągu arytmetycznego; - zbadać, czy dany ciąg jest ciągiem geometrycznym; - wyznaczyć ciąg geometryczny na podstawie wskazanych danych; - wyznaczyć sumę n początkowych wyrazów ciągu geometrycznego; - rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem własności ciągu geometrycznego; - rozwiązywać zadania stosując wzory na n-ty wyraz i sumę n początkowych wyrazów ciągu arytmetycznego i ciągu geometrycznego, również umieszczone w kontekście praktycznym; - obliczać granicę ciągów zbieżnych - stosować procent prosty i procent składany w zadaniach dotyczących oprocentowania lokat i kredytów. - odróżniać ciąg geometryczny od szeregu geometrycznego - badać warunek istnienia sumy szeregu geometrycznego
10	Rachunek pochodnych	<ul style="list-style-type: none"> - pozna pojęcie granicy funkcji w punkcie - nauczy się obliczać granicę funkcji w punkcie - pozna pojęcie granicy w nieskończoności - nauczy się obliczać granice funkcji w nieskończoności - pozna definicje funkcji ciągłej w punkcie i zbiorze - nauczy się badać ciągłość funkcji - pozna pojęcie ilorazu różnicowego - nauczy się obliczać pochodną funkcji w punkcie - pozna pojęcie funkcji pochodnej - nauczy się stosować wzory na pochodne - pozna pojęcie ekstremum 	<ul style="list-style-type: none"> - obliczyć granicę właściwą i niewłaściwą w punkcie i i nieskończoności - zbadać ciągłość funkcji w punkcie i zbiorze - obliczyć pochodną funkcji w punkcie - wyznaczyć funkcje pochodne danych funkcji na podstawie poznanych wzorów - zbadać przebieg zmienności funkcji - zastosować rachunek pochodnych do zadań optymalizacyjnych
11	Planimetria	<ul style="list-style-type: none"> - pozna zależność między kątem wpisanym i środkowym opartym na tym samym łuku - pozna cechy przystawania i podobieństwa trójkątów - przypomni sobie stosowane wzory na pole trójkąta - pozna twierdzenie dotyczące pól trójkątów podobnych; 	<ul style="list-style-type: none"> - stosować poznane wzory do obliczania pól trójkątów; - stosować wzory na pole trójkąta do wyznaczania wielkości występujących w tych wzorach (np. długość wysokości, długość promienia koła wpisanego w trójkąt); - zastosować twierdzenie o polach trójkątów podobnych w rozwiązywaniu

		<ul style="list-style-type: none"> – przypomni sobie wzór na pole koła i długość okręgu; – pozna wzór na pole wycinka koła i wzór na długość łuku okręgu. – przypomni sobie wzory na pola czworokątów (kwadratu, prostokąta, równoległoboku, rombu, trapezu); – pozna twierdzenie o okręgu opisanym na czworokącie (trójkącie) i twierdzenie o okręgu wpisanym w czworokąt (trójkąt); – pozna twierdzenie dotyczące pól figur podobnych. – pozna twierdzenia cosinusów i sinusów 	<ul style="list-style-type: none"> zadań; – zastosować wzór na pole koła i pole wycinka koła w rozwiązywaniu zadań. – stosować poznane wzory do obliczania pól wielokątów; – stosować twierdzenie dotyczące pól figur podobnych, w tym również umieszczonych w kontekście praktycznym (np. dotyczących planu, mapy, skali mapy); – rozwiązywać zadania z zastosowaniem pól figur płaskich, również z wykorzystaniem funkcji trygonometrycznych. – stosować twierdzenia cosinusów i sinusów do rozwiązywania zadań
12	Geometria analityczna	<ul style="list-style-type: none"> – przypomni sobie, jak oblicza się odległość punktów w układzie współrzędnych; – pozna definicję iloczynu wektorowego i skalarnego – pozna metodę wyznaczania współrzędnych środka odcinka; – przypomni sobie informacje o równaniu kierunkowym prostej; – nauczy się zapisywać równanie prostej w postaci ogólnej; – przypomni sobie warunki na równoległość i prostopadłość prostych w układzie współrzędnych; – pozna wzór na obliczanie odległości punktu od prostej; – nauczy się przekształcać równanie okręgu do postaci kanonicznej; – nauczy się wyznaczać współrzędne środka i promień okręgu; – nauczy się zapisywać równanie okręgu o zadanych własnościach (np. stycznego do jednej z osi układu); – nauczy się wyznaczać współrzędne punktów wspólnych prostej i okręgu; – nauczy się określać wzajemne położenie dwóch okręgów opisanych równaniami. 	<ul style="list-style-type: none"> – obliczyć odległość punktów w układzie współrzędnych; – stosować iloczyn skalarny i wektorowy do rozwiązywania zadań – wyznaczyć współrzędne środka odcinka; – znaleźć równanie prostej w postaci $Ax + By + C = 0$ lub $y = ax + b$, mając dane dwa jej punkty lub jeden punkt i współczynnik a w równaniu kierunkowym; – zbadać równoległość i prostopadłość prostych na podstawie ich równań kierunkowych; – stosować wzór na obliczanie odległości punktu od prostej w zadaniach; – posługiwać się równaniem okręgu; – przekształcić równanie okręgu do postaci kanonicznej i odczytać współrzędne środka i promień okręgu; – wyznaczyć równanie okręgu o zadanych własnościach; – wyznaczyć współrzędne punktów wspólnych prostej i okręgu; – określić wzajemne położenie dwóch okręgów opisanych równaniami; – wyznaczyć współrzędne punktów wspólnych dwóch okręgów.
13	Funkcja wykładnicza i logarytmiczna	<ul style="list-style-type: none"> – przypomni sobie własności działań na potęgach o wykładniku rzeczywistym; – będzie doskonalił umiejętności wykonywania działań na potęgach; – pozna pojęcie funkcji wykładniczej; – pozna własności funkcji wykładniczej; – nauczy się rozwiązywać proste równania i nierówności wykładnicze; – nauczy się stosować własności funkcji wykładniczej w rozwiązywaniu zadań; – pozna sobie pojęcie logarytmu; – pozna własności logarytmów i ich 	<ul style="list-style-type: none"> – sprawnie wykonywać działania na potęgach o wykładniku rzeczywistym; – stosować własności działań na potęgach w rozwiązywaniu zadań; – odróżnić funkcję wykładniczą od innych funkcji; – sporządzać wykresy funkcji wykładniczych dla różnych podstaw; – przekształcać wykresy funkcji wykładniczych; – opisywać własności funkcji wykładniczych na podstawie ich

		<ul style="list-style-type: none"> – zastosowanie w rozwiązywaniu zadań; – pozna pojęcie funkcji logarytmicznej; – pozna własności funkcji logarytmicznej; – nauczy się rozwiązywać proste równania i nierówności logarytmiczne; – nauczy się stosować własności logarytmów w rozwiązywaniu zadań. 	<ul style="list-style-type: none"> – wykresów; – rozwiązywać proste równania i nierówności wykładnicze; – rozwiązywać zadania dotyczące funkcji wykładniczej, umieszczone w kontekście praktycznym; – obliczać logarytm liczby dodatniej; – stosować własności logarytmów w rozwiązywaniu zadań; – odróżnić funkcję logarytmiczną od innych funkcji; – sporządzać wykresy funkcji logarytmicznych dla różnych podstaw; – przekształcać wykresy funkcji logarytmicznych; – opisywać własności funkcji logarytmicznych na podstawie ich wykresów; – rozwiązywać proste równania i nierówności logarytmiczne;
14	Stereometria	<ul style="list-style-type: none"> – pozna wzajemne położenie prostych i płaszczyzn w przestrzeni; – nauczy się rysować figury w rzucie równoległym na płaszczyznę; – pozna wzajemne położenie prostej i płaszczyzny; – nauczy się wyznaczać kąt między prostą a płaszczyzną; – pozna pojęcie kąta dwuściennego oraz pojęcie kąta liniowego; – przypomni sobie i uzupełni wiadomości o graniastosłupach; – przypomni sobie i uzupełni wiadomości o ostrosłupach; – przypomni sobie i uzupełni wiadomości o bryłach obrotowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – badać wzajemne położenie prostych i płaszczyzn w przestrzeni; – poprawnie narysować wielościany (graniastosłupy, ostrosłupy) i bryły obrotowe; – wskazywać i obliczać kąty między ścianami wielościanu, między ścianami i odcinkami oraz między odcinkami, takimi jak: krawędzie, przekątne, wysokości; – podać własności figur przestrzennych, takich jak graniastosłupy, ostrosłupy czy bryły obrotowe; – rysować siatki figur przestrzennych; – wyznaczać pola i objętości wielościanów i brył obrotowych; – wyznaczać związki miarowe w wielościanach i bryłach obrotowych z zastosowaniem trygonometrii.
15	Elementy kombinatoryki	<ul style="list-style-type: none"> – nauczy się zliczać obiekty w prostych sytuacjach kombinatorycznych; – pozna zasadę mnożenia i nauczy się ją stosować; – nauczy się przedstawiać pewne sytuacje – pozna pojęcie permutacji zbiorów – pozna pojęcie wariacji z i bez powtórzeń – pozna pojęcie kombinacji kombinatoryczne na grafie w postaci drzewa i posługiwać się nimi w rozwiązywaniu zadań; – pozna symbol silni i nauczy się go stosować; – pozna pojęcie permutacji, wariacji z powtórzeniami i wariacji bez powtórzeń oraz kombinacji; 	<ul style="list-style-type: none"> – zliczać obiekty w prostych sytuacjach kombinatorycznych, – stosować wzory na liczbę permutacji, wariacji, kombinacji – stosować zasadę mnożenia w rozwiązywaniu zadań; – rozwiązywać pewne zadania kombinatoryczne, posługując się grafami w postaci drzewa; – stosować symbol silni; – obliczać liczbę permutacji, wariacji z powtórzeniami, wariacji bez powtórzeń i kombinacji; – rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem kombinatoryki.

		<ul style="list-style-type: none"> – nauczy się obliczać liczbę permutacji, wariacji z powtórzeniami, wariacji bez powtórzeń oraz kombinacji; – nauczy się rozwiązywać zadania kombinatoryczne. 	
16	Rachunek prawdopodobieństwa	<ul style="list-style-type: none"> – pozna takie pojęcia, jak: doświadczenie losowe, zdarzenie elementarne, zbiór wszystkich zdarzeń elementarnych danego doświadczenia losowego, zdarzenie, zdarzenie pewne, zdarzenie niemożliwe; – nauczy się określać zbiór zdarzeń elementarnych danego doświadczenia losowego, określać jego moc oraz określać zdarzenia elementarne sprzyjające danemu zdarzeniu; – nauczy się znajdować sumę zdarzeń, różnicę zdarzeń, iloczyn zdarzeń oraz zdarzenie przeciwne do danego zdarzenia; – pozna aksjomatyczną definicję prawdopodobieństwa; – pozna własności prawdopodobieństwa i nauczy się je stosować w rozwiązywaniu zadań; – pozna „klasyczną definicję prawdopodobieństwa”; – nauczy się rozwiązywać zadania z zastosowaniem „klasycznej definicji prawdopodobieństwa”. – pozna definicję prawdopodobieństwa całkowitego i warunkowego – nauczy się badać niezależność zdarzeń na podstawie definicji – pozna schemat Bernoulliego 	<ul style="list-style-type: none"> – określić zbiór (skończony) zdarzeń elementarnych doświadczenia losowego i obliczyć jego moc; – wyznaczyć liczbę zdarzeń elementarnych sprzyjających danemu zdarzeniu losowemu; – obliczać prawdopodobieństwa zdarzeń losowych na podstawie „klasycznej definicji prawdopodobieństwa”; – stosować własności prawdopodobieństwa w rozwiązywaniu zadań; – wykorzystywać sumę, iloczyn i różnicę zdarzeń do obliczania prawdopodobieństwa; – obliczać prawdopodobieństwa zdarzeń losowych za pomocą grafu w postaci drzewa. – obliczać prawdopodobieństwo warunkowe i całkowite – badać niezależność zdarzeń – stosować w zadaniach Schemat Bernoulliego
17	Elementy statystyki opisowej	<ul style="list-style-type: none"> – dowie się, na czym polega klasyfikacja danych statystycznych; – nauczy się obliczać średnią z próby, medianę z próby i odchylenie standardowe z próby; – nauczy się interpretować wymieniane wyżej parametry statystyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> – obliczać średnią arytmetyczną, średnią ważoną, medianę, odchylenie standardowe z próby; – interpretować wymienione wyżej parametry statystyczne; – odczytywać i interpretować dane empiryczne z tabel, diagramów i wykresów; – przedstawiać dane empiryczne w postaci tabel, diagramów i wykresów; – przeprowadzać analizę ilościową przedstawionych danych; – porównywać i określać zależności między odczytanymi danymi.
18	Elementy analizy zespolonej	<ul style="list-style-type: none"> – pozna definicję liczby zespolonej – nauczy się wykonywać działania na liczbach zespolonych – pozna interpretację geometryczną liczby zespolonej – pozna postać trygonometryczną liczby zespolonej 	<ul style="list-style-type: none"> – wykonywać działania na liczbach zespolonych – przedstawiać liczbę zespoloną w postaci trygonometrycznej

III. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Program jest przeznaczony dla uczniów pragnących poszerzać horyzonty związane z matematyką i którzy chcą studiować na kierunkach matematyczno-przyrodniczych.

Zajęcia będą miały na celu rozwiązywanie zadań sprawdzających umiejętności opisane w pięciu obszarach standardów egzaminacyjnych:

- a) wykorzystanie i tworzenie informacji,
- b) wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji,
- c) modelowanie matematyczne,
- d) użycie i tworzenie strategii,
- e) rozumowanie i argumentacja.

IV. REALIZACJA ZAŁOŻEŃ PROGRAMOWYCH

1. Organizacja zajęć

- zajęcia odbywają się raz w tygodniu po 2 godziny lekcyjne przez kolejne 3 lata. (3 lata x 48 godzin zajęć = 144 godziny).
- przeprowadzenie sześciu godzin konsultacji w ciągu roku szkolnego dla każdej grupy osobno.

2. Pomoce naukowe:

- zastosowanie komputerów, kalkulatorów
- modele brył
- plansze
- podręczniki, zbiory zadań

3. Procedury osiągania celów

Osiągnięciu szczegółowych celów tj.

- wykształcenia umiejętności operowania obiektami abstrakcyjnymi,
- wykształcenia umiejętności budowania modeli matematycznych dla różnych sytuacji z życia codziennego oraz ich wykorzystywania do rozwiązywania problemów praktycznych,

- wykształcenia umiejętności projektowania obliczeń i ich wykonywania
- poznania podstawowych elementów myślenia matematycznego
- nabycia umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy matematycznej
- nabycie umiejętności odczytywania i interpretowania innych źródeł informacji (tabele, wykresy, diagramy)
- nabycie umiejętności współpracy w grupie
- nabycie umiejętności dokonywania oceny własnego sposobu uczenia się
- wyrobienie systematyczności, dokładności, staranności, pracowitości oraz koleżeńskości i tolerancji

powinny sprzyjać metody aktywizujące:

- pytania i odpowiedzi
- ćwiczenia indywidualne
- praca w grupach
- samodzielna praca z podręcznikiem
- praca z komputerem (wykorzystanie Internetu i programów edukacyjnych)
- prezentacja multimedialna

oraz metody tradycyjne

- wykład
- ćwiczenia

V. TREŚCI NAUCZANIA

Lp.	Zakres tematyczny	liczba godzin
	Elementy logiki matematycznej	
1	Zdanie i forma zdaniowa, zaprzeczenie zdania	1
2	Koniunkcja i alternatywa	1
3	Implikacja i równoważność	1
4	Kwantyfikator ogólny i szczegółowy	1
5	Prawa rachunku zdań	1
6	Dowodzenie twierdzeń	1
	Liczby rzeczywiste	
7	Indukcja matematyczna	1
8	Prawa działań w zbiorze liczb rzeczywistych	1
9	Zbiory. Działania na zbiorach	1
10	Własności działań na pierwiastkach	1
11	Własności działań na potęgach	1
12	Wzory skróconego mnożenia	1
13	Usuwanie niewymierności z mianownika	1
14	Przedziały liczbowe. Działania na przedziałach	1
15	Procenty, punkty procentowe	1
16	Wartość bezwzględna	1
17	Równania i nierówności z wartością bezwzględną	1
18	Przybliżenia, błąd bezwzględny, błąd względny, szacowanie	1
	Funkcje	
19	Pojęcie funkcji	1
20	Sposoby opisywania funkcji	1
21	Dziedzina i zbiór wartości funkcji liczbowych	1
22	Miejsce zerowe funkcji	1
23	Monotoniczność i różnowartościowość funkcji	1
24	Parzystość i nieparzystość funkcji	1
25	Okresowość funkcji	1
26	Najmniejsza i największa wartość funkcji	1
27	Odczytywanie własności funkcji z wykresu	1
28	Zastosowanie wykresu funkcji do rozwiązywania równań i nierówności	1
29	Wektor w prostokątnym układzie współrzędnych	1
30	Działania na wektorach	1
31	Przekształcenia wykresów funkcji	1
	Funkcja liniowa	
32	Pojęcie funkcji liniowej i jej własności	1
33	Równanie prostej na płaszczyźnie	1
34	Współczynnik kierunkowy prostej	1
35	Prostopadłość i równoległość prostych	1
36	Układy równań liniowych	1
37	Zastosowania funkcji liniowej	1

	Funkcja kwadratowa	
38	Postać ogólna i kanoniczna funkcji kwadratowej	1
39	Rozwiązywanie równań kwadratowych i sprowadzalnych do równań kwadratowych	1
40	Rozwiązywanie równań kwadratowych z parametrem oraz wartością bezwzględną	1
41	Rozwiązywanie nierówności kwadratowych z parametrem	1
42	Wzory Viete'a i ich zastosowanie	1
43	Postać iloczynowa funkcji kwadratowej	1
44	Najmniejsza i największa wartość funkcji kwadratowej w przedziale	1
45	Rozwiązywanie zadań tekstowych prowadzących do równań i nierówności kwadratowych	1
	Wielomiany	
46	Pojęcie wielomianu. Równość wielomianów	1
47	Dodawanie i odejmowanie wielomianów	1
48	Mnożenie i dzielenie wielomianów	1
49	Twierdzenie Bezout'a	1
50	Rozkład wielomianu na czynniki	1
51	Twierdzenie o wymiernych pierwiastkach wielomianu o współczynnikach całkowitych	1
52	Twierdzenie o reszcie z dzielenia wielomianu	1
53	Rozwiązywanie równań wielomianowych	1
54	Wykres wielomianu	1
55	Rozwiązywanie nierówności wielomianowych	1
56	Zastosowania wielomianów	1
	Funkcje wymierne	
57	Określenie funkcji wymiernej	1
58	Działania na wyrażeniach wymiernych	1
59	Rozwiązywanie równań wymiernych i nierówności	1
60	Zadania tekstowe prowadzące do równań wymiernych	1
61	Pojęcie funkcji homograficznej i jej własności	1
	Funkcje trygonometryczne	
62	Funkcje trygonometryczne w trójkącie prostokątnym	1
63	Zastosowanie funkcji trygonometrycznych w zadaniach praktycznych	1
64	Miara łukowa kąta	1
65	Definicje funkcji trygonometrycznych dowolnego kąta	1
66	Wykresy funkcji trygonometrycznych	1
67	Związki między funkcjami trygonometrycznymi	1
68	Tożsamości trygonometryczne	1
69	Rozwiązywanie równań i nierówności trygonometrycznych	1
	Ciągi	
70	Ciągi liczbowe i ich własności	1
71	Ciągi ograniczone. Granica ciągu	1
72	Ciąg arytmetyczny. Wzór na n-ty wyraz ciągu arytmetycznego	1
73	Suma n-początkowych wyrazów ciągu arytmetycznego	1
74	Ciąg geometryczny. Wzór na n-ty wyraz ciągu geometrycznego	1
75	Suma n-początkowych wyrazów ciągu geometrycznego	1

76	Procent składany, oprocentowanie lokat i kredytów	1
77	Szereg geometryczny	1
	Rachunek pochodnych	
78	Granica funkcji w punkcie	1
79	Granice jednostronne. Granice niewłaściwe	1
80	Granica funkcji w nieskończoności	1
81	Ciągłość funkcji. Własności funkcji ciągłych	1
82	Iloraz różnicowy	1
83	Pochodna funkcji. Obliczanie pochodnych funkcji	1
84	Ekstremum funkcji	1
85	Badanie przebiegu zmienności funkcji	1
86	Zadania optymalizacyjne	1
	Planimetria	
87	Miary kątów w trójkącie	1
88	Podobieństwo i przystawanie trójkątów	1
89	Twierdzenie Talesa	1
90	Podobieństwo wielokątów	1
91	Rozwiązywanie trójkątów	1
92	Pola wielokątów	1
93	Pole koła i długość okręgu	1
94	Kąty w okręgu	1
95	Okrąg wpisany w trójkąt i opisany na trójkącie	1
96	Własności czworokątów wypukłych	1
97	Okrąg wpisany w czworokąt i opisany na czworokącie	1
98	Twierdzenie sinusów i cosinusów	1
	Geometria analityczna	
99	Odległość dwóch punktów na płaszczyźnie kartezjańskiej	1
100	Współrzędne środka odcinka	1
101	Odległość punktu od prostej	1
102	Odległość między dwiema prostymi równoległymi	1
103	Równanie prostej przechodzącej przez dwa punkty	1
104	Wzajemne położenie dwóch prostych	1
105	Okrąg i koło w ujęciu analitycznym	1
106	Wzajemne położenie prostej i okręgu	1
107	Iloczyn skalarny i wektorowy	1
108	Wzajemne położenie dwóch okręgów	1
109	Interpretacja geometryczna układu równań i nierówności liniowych	1
	Funkcja wykładnicza i logarytmiczna	
110	Potęga o wykładniku rzeczywistym	1
111	Wykres funkcji wykładniczej i jego własności	1
112	Równania i nierówności wykładnicze	1
113	Pojęcie logarytmu	1
114	Zastosowanie twierdzenia o logarytmie iloczynu, ilorazu i potęgi, o zmianie postawy logarytmu	1
115	Funkcja logarytmiczna i jej własności	1
116	Równania i nierówności logarytmiczne	1

	Stereometria	
117	Rodzaje i własności graniastosłupów	1
118	Pole powierzchni i objętość graniastosłupa	1
119	Rodzaje ostrosłupów	1
120	Pole powierzchni i objętość ostrosłupa	1
121	Walec, Stożek, Kula - Pole powierzchni i objętość	1
122	Kula opisana na stożku, na walcu	1
123	Kula wpisana w stożek, w walec	1
	Elementy kombinatoryki	
124	Symbol Newtona	1
125	Reguła mnożenia i reguła dodawania	1
126	Permutacje	1
127	Kombinacje	1
128	Wariacje bez powtórzeń	1
129	Wariacje z powtórzeniami	1
	Rachunek prawdopodobieństwa	
130	Klasyczna definicja prawdopodobieństwa	1
131	Aksjomatyczna definicja prawdopodobieństwa	1
132	Własności prawdopodobieństwa	1
133	Zastosowanie klasycznej definicji prawdopodobieństwa w zadaniach	1
134	Prawdopodobieństwo całkowite	1
135	Prawdopodobieństwo warunkowe	1
136	Niezależność zdarzeń	1
137	Schemat Bernoulliego	1
	Elementy statystyki opisowej	
138	Podstawowe pojęcia statystyki	1
139	Średnia arytmetyczna, geometryczna, harmoniczna	1
140	Miary tendencji centralnej: mediana i dominanta	1
141	Wariancja i odchylenie standardowe	1
	Elementy analizy zespolonej	
142	Definicje i działania na liczbach zespolonych	1
143	Interpretacje geometryczna liczb zespolonych	1
144	Postać trygonometryczna liczby zespolonej	1

VI. PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA UCZESTNIKÓW

- wykonywanie działań na liczbach i wyrażeniach algebraicznych
- opisywanie zbiorów za pomocą równań, nierówności i ich układów oraz upraszczanie takich opisów
- sporządzanie wykresów funkcji oraz odczytywanie własności funkcji z wykresu
- wyznaczanie związków miarowych dla figur płaskich i brył
- opisywanie związków pomiędzy wielkościami liczbowymi za pomocą równań i nierówności
- wykrywanie zależności funkcyjnych między wielkościami liczbowymi
- przeprowadzanie obliczeń dokładnych i przybliżonych
- rozwiązywanie niektórych typów równań oraz ich układów
- wyznaczanie miar figur geometrycznych
- obliczanie prawdopodobieństwa zdarzeń
- umiejętność definiowania obiektów matematycznych
- samodzielne zdobywanie wiedzy matematycznej

VII. SPOSOBY OCENIANIA UCZESTNIKÓW

Podczas pracy z uczniem ważne jest stymulowanie zainteresowań tak, by poszły one we właściwym kierunku. Ze względu na to, że zajęcia są zajęciami nadobowiązkowymi, ocenianie w formie ocen nie istnieje.

Ocena pracy i osiągnięć ucznia powinna mobilizować go do zdobywania wiedzy i kształtowania umiejętności, dawać radość i satysfakcję. Dlatego powinna wykazywać mocne strony ucznia i pełnić rolę wyłącznie wspierającą. Proponuje się zatem:

- ocenę słowną z motywacją,
- wspólną analizę wykonanej pracy,
- wspólne wyciąganie wniosków,
- pochwałę samodzielności, oryginalności i pomysłowości,
- pochwałę dobrej współpracy w grupie,
- test po każdym roku trwania zajęć

VIII. EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluacja programu polegać będzie na:

- przeprowadzeniu ankiet skierowanych do uczniów biorących udział w zajęciach,
- analizowaniu ocen semestralnych i końcowo rocznych,
- wynikach uczniów na egzaminie maturalnym.

Wnioski wypływające z ewaluacji dotyczącej realizacji programu w pierwszym roku zostaną wykorzystane do ewentualnych zmian w latach następnych.

IX. BIBLIOGRAFIA

- Podstawa programowa kształcenia ogólnego (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 listopada 2003 r., Dz. U. z 2003 r., nr 210, poz. 2041)
- Informator o egzaminie maturalnym z matematyki od 2010 roku (www.cke.edu.pl)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Młodzieżowe Uniwersytety Matematyczne

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Tezy do programu przedstawili:

Maria Kawecka

Korekta i opracowanie:

mgr Elżbieta Miterka

Analiza statystyczna wyników egzaminu gimnazjalnego oraz ocen końcowych z matematyki:

mgr Agnieszka Szumera

Nadzór merytoryczny i zatwierdzenie:

prof. dr hab. Zdzisław Rychlik

Projekt realizowany przez Uniwersytet Rzeszowski w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim oraz Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Chełmie

Centralne Biuro Projektu, Uniwersytet Rzeszowski ul. Rejtana 16a, 35-959 Rzeszów tel. 17 8721304, faks 17 8721281